

Gebiedsbeschrijving

De wandeling voert door een grillig eikenbos waar de sprengkoppen van de Winkewijert ontspringen. Verder langs het wandelpad dat samen met de spreng een groenblauw lint door Ugchelen vormt.

Aan de overkant van de Laan van Westenenk gaat de wandeling langs twee takken van de Kayersbeek en terug door het voormalig landgoed Dennenheugel.

Geschiedenis

Een spreng is net zo min een natuurlijke bron als een waterput. Een spreng is gegraven om het water te kunnen gebruiken voor de watermolens van kleine industrie, die onvoldoende water kon betrekken uit de natuurlijke beken. Door diepe ingravingen te maken op geschikte plaatsen kon het grondwater worden bereikt, dat dan uit de grond sijpelde en een stroompje vormde.

Het begin van een spreng noemt men een sprengkop. Om zoveel mogelijk water te krijgen werd soms een uitgebreid stelsel van zijtakken gegraven. Het uitgegraven zand werd samen met plaggen op de oevers gegooid, waardoor wallen ontstonden.

De sprengkoppen van de Winkewijert hebben lange tijd (1950–1978) droog gestaan als gevolg van wateronttrekking onder meer door Van Gelder papierfabriek en de omliggende wasserijen. Doordat de wateronttrekking minder is geworden kwam er rond 1978 weer water in de sprengkop.

Het sprengstelsel was intussen zo sterk verwaarloosd dat er geen verbinding meer was tussen de kop en de spreng waardoor het water niet kon worden afgevoerd. Gemeente Apeldoorn, Waterschap Vallei en Veluwe en de Dienst Landelijk Gebied hebben in de periode 1996-1998 de Winkewijert over een lengte van 2 kilometer in ere hersteld. Uiteindelijk verenigt de Winkewijert zich met de Ugchelse beek en gaat verder als de Grift.

IVN Apeldoorn

IVN, Instituut voor natuureducatie en duurzaamheid, is een vereniging van vrijwilligers die mensen betreft bij hun (groene) leefomgeving, natuur, milieu en landschap. Zo'n 23.000 vrijwilligers zijn actief in 170 lokale afdelingen. Jaarlijks organiseren zij talloze excursies, cursussen, wandelingen en opleidingen. Door de laagdrempelige en educatieve activiteiten maakt een groot aantal mensen kennis met de natuur.

IVN Apeldoorn organiseert activiteiten als excursies, fietstochten, cursussen, lezingen, landschapsonderhoud en voor jong en oud. Voor mensen die zelf op pad willen in de natuur, zijn er wandel- en fietsroutes gratis te downloaden. Meer informatie op www.ivn-apeldoorn.nl

Volg [ivn.apeldoorn](https://www.facebook.com/ivn.apeldoorn) ook op

IVN Apeldoorn steunen?

Steun het werk van IVN Apeldoorn door lid of vriend te worden. Voor een vriendenprijs van € 12 per jaar ontvangt u vier keer per jaar het afdelingsblad Groenvoer en de maandelijkse digitale Nieuwsbrief. Blijf zo op de hoogte van onze activiteiten in ons werkgebied, de gemeenten Apeldoorn, Voorst en Epe. Meer informatie en aanmelden via lidworden.ivn-apeldoorn.nl

Ommetjes

Ommetjes zijn korte routes die je uitnodigen in je eigen woon- of werkomgeving op pad te gaan. Er zijn tal van ommetjes in en rond Apeldoorn beschikbaar, ook speciaal voor kinderen en hun (groot)ouders. Download de ommetjes gratis via de website ommetjes.ivn-apeldoorn.nl

Tip

De mooiste tijd van het jaar voor dit ommetje is april, vanwege onbelemmerd uitzicht op de sprengen.

Ommetje Winkewijert Van kop langs spreng

Het begin- en eindpunt: P Zr. Meyboomlaan tegenover verpleeg- en reactiveringscentrum Randerode
Lengte: circa 3 km
GPS: 52.179912, 5.950459

Iedereen doet het op z'n tijd... een ommetje maken. Lekker een frisse neus halen met (klein)kinderen, collega's of gezellig bijkletsen met kennissen. Wandelen in het groen ontspant en is goed voor lijf en leden. IVN Apeldoorn deelt graag leuke en leerzame natuurweetjes met u. Wandel dit ommetje en ontdek dit oude sprenglandschap.

IVN streeft naar een duurzame samenleving door mensen te betrekken bij natuur, milieu en landschap

Ommetje Winkewijert

Van kop langs spreng (versie 9-6-2017)

Loop vanaf de (onverharde) parkeerplaats rechtsaf, wandelpad langs de Zr. Meyboomlaan. Albert Schweitzerlaan oversteken en linksaf.

Langs deze laan is een grote verscheidenheid aan bomen en struiken ingeplant, waarvan vele besdragend of in de winter groenblijvend zijn. De meidoorn bloeit in het voorjaar met witte bloemen voordat de bladeren verschijnen en worden door insecten bestoven. De doornige struik kan een dichte haag vormen waarin vogels ongestoord kunnen broeden.

Wandelpad blijven volgen, Molecatenlaan oversteken (trapje). Bij einde weg rechtsaf de Richtersweg in tot het hek links (tegenover huisnummer 45) dat toegang geeft tot de sprengkoppen van de Winkewijert. Ga na het hek en bij infobord rechtsaf over het bruggetje. Maak steeds links aanhoudend een rondje om het sprengstelsel via het tweede bruggetje.

Het rijk vertakte sprengstelsel ligt diep ingegraven in een eikenbosje. Het bosje is tijdens het herstel aanzienlijk gedund waardoor meer licht in het bos voor onderbegroeiing zorgt. Langs het pad na het bruggetje staat salomonszegel, een echte bosplant met geelwitte bloempjes in het voorjaar en groene tot donkere bessen later in het jaar. Doordat de bloemen zo typisch op een rijtje staan, wordt de plant ook wel zeug-met-biggen genoemd.

Steek, terug bij het hek, de Richtersweg schuin over en volg het wandelpad langs de spreng. Steek de weg (Molencatenlaan) over en volg de spreng. Ga over het bruggetje naar links en direct weer naar rechts. Ga de volgende brug over en volg de spreng tussen twee scholen door.

Dit is vanouds een zeer drassige plek. In de 17^e eeuw was al sprake van 'het veen tussen Uchelen en Bekbergen'. Door opstuwung in de voorlaatste ijstijd is op deze plaats een verticale grondlaag ontstaan, die slecht water doorlaat en werkt als een soort stuw of dam.

Door het ontbreken van een goed functionerend sprengstelsel, in combinatie met een vermindering van de wateronttrekking door het stilleggen van de eerder aanwezige wasserijen en de hevige regenval, leidde dit in 1994 tot grote wateroverlast in deze buurt. Dit was één van de redenen om de spreng te herstellen, zodat het water van deze plaats kon worden afgevoerd.

Steek de weg over. Vanaf hier wordt de spreng tussen dijkjes opgeleid: de 'bovenloop' van de spreng ligt hoger dan het maaiveld. Er is een leemlaag als bodem aangebracht in de spreng om te voorkomen dat het water, dat immers boven het grondwater ligt, wegzijgt.

Elzen

Er staan hier nog oude elzen uit de tijd van voor het herstel van de Winkewijert. Er zijn ook extra elzen bijgeplant. De elzen zijn een van onze grootste waterliefhebbers. Je vindt hem vaak aan waterkanten op moerassige plaatsen. Zijn hele ontwikkeling en voortplanting lijkt afhankelijk te zijn van water. De zaadjes zijn uitgerust met luchtdichte holten, zodat ze zonder zorgen op een plas of een beek kunnen drijven. Ze kunnen zelfs een hele winter in het water liggen zonder een krimp te geven. Een oliejasje houdt alle zaadjes droog. Met een beetje geluk drijven ze naar de kant. In de lente ontkiemen ze dan in de slijkerige bodem van de oever.

De elzen herbergt de hele familie op dezelfde boom. Pa hangt in het voorjaar als een lang geel katje aan de kale takken stuifmeel te produceren. Ma ziet eruit als een klein eivormig bolletje, dat onopvallend op het uiteinde van een tak zit. Na een tijdje valt pa met zijn weke delen van de boom en ma ontwikkelt zich verder tot een fris groen propje. Grootmoe is ondertussen net een klein dennenappeltje met open schubben geworden. Zij zit daar de vogeltjes eten te geven, want die zijn gek op haar oliehoudende zaadjes.

Elzenhout is niet zoveel waard. Het is licht, zacht en niet elastisch. Daardoor breekt het vlug. Maar onder water wordt het hout zo hard als staal: ideaal hout dus voor waterbouw. Zo is 16de eeuw Amsterdam, die 'stad gebouwd op palen', vooral gebouwd op palen van elzenhout.

elzenkatjes ♀

elzenkatjes ♂

Steek aan het einde van het pad de weg over en volg even verder de spreng via het naastliggende pad.

Rechts van het bruggetje, waar nu witte huizen staan, stond tot de brand in 1984 de Winkewijertmolen, eerst papiermolen later wasserij. Het water stortte bij de molen boven op het rad. Nu is het hoogteverschil opgelost door een betonnen bak met keien. Bij het volgende bruggetje zijn in 1999 vier linden aangeplant als een markant teken.

Steek de weg (Laan van Westenenk) schuin over. Volg de Winkewijertlaan tot direct na huisnummer 47. Ga rechtsaf het paadje in, tussen twee hagen door. Loop rechtdoor tot aan de spreng, de Kayersbeek. Ga hier rechtsaf.

Langs de (spreng)beek staat een bijzondere varen: dubbelloof. Deze varen heeft (hangende) bladeren die het hele jaar groen blijven en geen sporen dragen. 's Zomers komen er (opstaande) bladeren die er bijna hetzelfde uitzien, maar wel sporen dragen. Als ze rijp zijn waaien de sporen weg en kunnen ze voor nieuwe planten zorgen, waarna deze bladeren afvallen. Vanwege de twee soorten bladeren op dezelfde plant heet deze dubbelloof.

Neem bij het bruggetje het pad naar rechts, langs de spreng. Op de 4-sprong bij de sprengkop linksaf. Op de volgende kruising van paden, linksaf. Volg dit pad, langs een tweetal andere takken van de Kayersbeek.

Op enkele plekken is het water en de grond op de bodem bruinachtig. Dit wordt veroorzaakt doordat het zuurstofarme grondwater veel ijzer in opgeloste vorm bevat. Zodra dit aan de lucht wordt blootgesteld, oxideert het ijzer en wordt 'roestachtig' van kleur. Op de bodem ontstaan soms dikke 'vlokken' ijzerhoudende blubber.

Loop, als de spreng ophoudt, nog even rechtdoor over een smal paadje dicht langs de weg tot de verkeerslichten.

Steek de Laan van Westenenk over en direct daarna, naar links, de Albert Schweitzerlaan. Volg aan de overzijde de Albert Schweitzerlaan het wandelpad en ga vóór de eerste huizen linksaf een bospad in.

Dit stuk bos was onderdeel van het voormalige landgoed Dennenoord (zie het eerder genoemde ommetje van die naam). Later is er een speelweide en een villawijkje aangelegd.

Op de driesprong (voor de speelweide) rechtsaf. Blijf het bospad volgen tot rechts het beginpunt weer zichtbaar wordt.